

PROJEVY OBECNÝCH TRENDŮ V OBLASTI AUTOMOBILOVÉ TECHNIKY ZNAČKY FERRARI

LAVRINČÍK Jan, ČR

Resumé

Příspěvek poukazuje na některé nezvyklosti v terminologické problematice techniky značky Ferrari a Formule 1. Klade důraz na přejímání termínů z anglického, francouzského a italského jazyka. Pozastavuje se nad významem prefixů a sufixů v této terminologii a dále nad využitím obchodních názvů pro moderní materiály použité při konstrukci.

Klíčová slova: terminologie, termín, Ferrari, Formule 1, prefix, sufix.

THE DISPLAYS OF GENERAL TENDENCIES IN THE AREA OF FERRARI CAR TECHNOLOGY

Abstract

The article presents some of the novelties in problems of Ferrari and Formula 1 terminology. The borrowing of the words from English, French, and Italian is emphasized. The significance of prefixes and suffixes is mentioned, and the use of commercial titles for modern materials used in construction is explained.

Key words: terminology, term, Ferrari, Formula 1, prefix, suffix.

1 Úvod

Pokud by sny mohly mít tvar, potom by jejich barva byla červená, měly by čtyři kola a dvanáct válců, na kterých by bylo nepřehlédnutelné jméno Ferrari (1, m. 2n). Výrok by mohl charakterizovat odhodlaného muže ze severoitalské Modeny a jeho touhu splnit si sen. Dnešní rok je z pohledu Ferrari významnější než minulý, i když v něm slavila značka 60 let od svého založení. Důvodem tvrzení je neopomenutelné dvojité výročí jejího zakladatele Enza Ferrari. V letošním roce by oslavil 110. narozeniny a zároveň si připomínáme 20. výročí jeho úmrtí (2, s. 15). V dnešní továrně, nacházející se v územní oblasti Emilia Romagna na rozloze větší než 50 fotbalových hřišť, vznikají jedny z nejrychlejších vozů se vzpínajícím se hřebcem ve znaku. Málokoho však napadlo se na danou problematiku podívat z hlediska technické terminologie a současné lingvistiky. Pro mnoho nezasvěcených lidí je výroba a závody jen povolání jako každé jiné, ovšem pro všechny zaměstnance je to zcela jiný svět, pracující s těmi nejmodernějšími materiály, počítači a samozřejmě zcela odlišnou terminologií a s ní souvisejícími zvláštnostmi ve vyjadřovacího procesu. Vezměme si například Formuli 1, kde bylo nutností pro co nejlepší komunikaci najít jiné vyjadřovací prostředky než pouhá slova, protože v hluku motoru je tento způsob vyjadřování zcela neefektivní. Mechanici v boxech proto používají gestikulace rukama, jezdci jsou o průběžném pořadí informováni pomocí sestavitelných tabulí přímo z boxové zdi nebo mávajícími vlajkami různých barev v klíčových bodech trati. Divák u televizní obrazovky je informován o průběhu závodu pomocí výrazů typických pro daný sport. Řada z nich pochází z angličtiny, která se začíná stávat integračním jazykem EU.

Můžeme zde však díky šedesátileté historii značky najít i řadu výrazů z italštiny či francouzštiny. Příspěvek se snaží o klasifikaci a třídění pojmů automobilové terminologie za využití prefixů, sufixů, homonymních výrazů, neadaptovaných výrazů a jiných lingvistických zajímavostí.

2 Problematika obecných trendů spojených s automobilovým průmyslem

Jedním z prostředků pro vnik novotvarů v českém jazyce mohou být **prefixy**; jde o předpony sloužící k vytvoření nového termínu od slovotvorného základu (3, s. 13), pomocí nichž můžeme vytvořit výrazové prostředky mající zcela odlišný význam než kořen, jenž posloužil k jejich vzniku.

aero-, (4, s. 154) pro výrazy spadajícími do letectví (příklad: *aerodynamika, aerodynamický tunel, aerodynamické novinky, aerodynamický balíček*);

air-, u slov souvisejících s prouděním vzduchu (příklad: *airbag, airbox*);

anti-, související s technologiemi zabráňujícími nežádoucím jevům (příklad: *anti-brake system*);

aqua-, procesy související s výskytem vody (příklad: *aquaplaning*);

bez-, (4, s. 153) označení absence žádaného parametru (příklad: *bezprodlevová převodovka, bezolovnatý benzín*);

bi-, pro zdvojení výrazového prostředku (příklad: *biturbo*);

bio-, předpona ke slovům souvisejícím s ochranou životního prostředí (příklad: *biofuel*);

dis-, pro vyjádření nepříznivých okolností a změn (příklad: *diskvalifikace*);

im-, jako předpona související s progresem (příklad: *improve*);

mono-, předpona vyjadřující počet jedna (příklad: *monopost, monoblok, monokok*);

nad-, vyjadřující přetrvávající stav (příklad: *nadčasová řešení*);

nano-, vyjadřující počet v řádech 10^{-9} (příklad: *nanotechnologie* (5, s. 807), *nanovlákná, nanočástice*);

ne-, v případech nenaplnění kýženého stavu (příklad: *nedotáčivost*);

nízko-, hraniční míra použitelnosti dané techniky (příklad: *nízkoprofilová pneumatika* (5, s. 807), *nízkootáčkový motor*);

od-, pro termíny se změněnými parametry (příklad: *odlehčené písty, odvod tepla, odvzdušněné brzdy*);

po-, obecně s objekty nacházejícími se v neustálé činnosti (příklad: *pohyblivá podlaha, rotační pohyb*);

pod-, stav související se nižším hraničním limitem (příklad: *podtlak, podhuštěná pneumatika*);

polo-, vyjádření střední hodnoty stavu mezi hraničními polohami (příklad: *poloautomatická sekvenční převodovka*);

pro-, určenost pro daný objekt (příklad: *prolis*);

pře-, vyjadřuje nadbytek daného jevu (příklad: *přetáčivost, přehuštěná pneumatika*);

před-, charakterizuje nezamýšlenou urychlenost procesů (příklad: *předčasný start*);

pří-, vyjadřuje svázanost s objektem (příklad: *přítlak, přísavný efekt*);

re-, znovuoobnovitelnost zdrojů (příklad: *rekuperace*);

samo-, výraz pro automatizované procesy (příklad: *samosvorný diferenciál*);

super-, označení výjimečnosti (příklad: *superlicence, supersport*);

vysoko-, označení nadstandardního a nadlimitního stavu (příklad: *vysokootáčkový motor, vysokorychlostní okruh*);

Dalším z prostředků zkoumaným na vzorku výrazů je terminologická přípona, latinky označována též **suffix**. Nový výraz vzniká připojením za kořen slova, přičemž je můžeme dále ještě dále členit na slovotvorné a tvaroslovné.

-enka (vlásenka); **-er** (spoiler, boxer); **-ing** (tuning, aquaplaning); **-ivá** (pohyblivá podlaha); **-ivost** (6, s. 803) (přetáčivost); **-ovka** (převodovka); **-ovní** (startovní rošt, startovní vůz) aj.

Nalézáme zde pro češtinu i celou řadu neadaptovaných termínů (*chiptuning*) a adaptovaných termínů (*spoiler*). Zřejmě jsou trendy univerbizace a multiverbizace (*kompozity* – *kompozicové materiály*), deminutiva (*komínky*, *vlásenka*) a v neposlední řadě i mnoho složenin (*turbomotor*, *superlicence*).

3 Terminologické zajímavosti automobilové značky Ferrari

Oblast nabízí celou řadu zajímavých výrazových prostředků, z nichž vybíráme některé **homonymní výrazy**, které nacházejí v běžném životě zcela odlišné uplatnění. Při jejich vzniku se často vychází z vizuální podobnosti, či anglicismů.

jednotka, máme na mysli motor vozu;

komínky, vertikální vysunuté otvory pro odvod teplého vzduchu z motorového prostoru;

nos, špička vozu Formule 1, je s vozem spojena jen dvěma šrouby;

package, označení balíčku obsahujícího nastavení, výkon, aerodynamiku a závodní strategii;

podnik, označení jednoho závodu dané sezóny;

pole, souhrnné označení týmů Formule 1, někdy se užívá též v kombinaci s adjektivy špička a závodní, což označuje týmy bojující o nejvyšší příčky;

progres, evoluční vývojové změny v oblasti výkonu motoru, či aerodynamiky vozu;

setup, nastavení vozu, pro daný typ okruhu;

velká cena,

závěs, termín pro označení zavěšení kol přední nebo zadní nápravy;

Do dané oblasti zasahují i **obchodní názvy** pro materiály s mimořádnými vlastnostmi užívanými v naší oblasti.

Inconel, obchodní označení technického materiálu slitiny niklu (Ni) a chrómu (Cr) používaného pro letecký průmysl a výrobu výfukových potrubí automobilů Ferrari a vozů Formule 1;

Kevlar (7, s. 108), obchodní název para-aramidového vlákna, někdy označované i jako p-aramidové vlákno, aramid je zkratkou sloučeniny vznikající napojením aromatických struktur na polyamidový řetěz tvořících sousloví **aromatické polyamidy**;

carbon, označení materiálu složeného z uhlíkových nanovláken aj.

Závěrem uvádíme zajímavosti z pohledu světových jazyků užívaných pro pojmenování v tomto odvětví. Vezmeme-li v potaz i historické aspekty, můžeme najít mnoho výrazů z francouzského jazyka (příklad: *parc fermé*, *federation Internationale De'automobile*). Ferrari používá stále ještě řadu výrazů pro pojmenování z italštiny: *borrari*, *campagnolo* (8, s. 14), *cavalio rampante*, *omologato* (8, s. 12), *quattrovalvole*, *testarossa* (8, s. 23), *Pista di Fiorano*, *Emilia Romagna*, *Scuderia*, *Pininfarina*). České slovo *robot* z pera Josefa Čapka užívají v továrně v Maranellu pro pojmenování dvou robotů Romeo a Julia obstarávajících montáž pístních kroužků.

4 Závěr

Příspěvek o problematice obecných trendů automobilové značky Ferrari může najít široké spektrum použití. Snaží se shrnout dosavadní výsledky bádání užšího spektra terminologie do přehledného systému třídění. Dokazuje nám, že na jazyk moderního sportu mohou mít vliv nejen anglicismy, ale i termíny z jiných světových jazyků. Jde o trendy vývoje, které ovlivňují běžný automobilový průmysl všech cenových segmentů. V praxi může sloužit lingvistům k tvorbě slovníků automobilové terminologie, anebo ke zkoumání neologismů hledajících své místo v českém jazyce. Materiálu lze využít rovněž pro zpracování studijní opory, anebo se může stát námětem k motivaci či zpestření výuky, a to nejen výuky orientované na technicky zaměřené předměty.

5 Literatura:

- (1) FERRARI, E. *His life, his car, his legacy* [dvd-rom]. Austria : Duke Video, 2003. 52 m.
- (2) FERRARI, E. *Mé strašné radosti*. 1. vyd. Praha : Mladá Fronta, 1970. 180 s. [ISBN nemá].
- (3) STOFFA, J. *Terminologia v technickém výchově*. 2. upr. vyd. Olomouc : VUP, 2000. 161 s. ISBN 80-244-0139-8.
- (4) LAVRINČÍK, J. O jednom netradičním způsobu motivace žáků v hodinách IKT prostřednictvím zájmu o F1. In *Infotech 2007 : Moderní informační a komunikační technologie ve vzdělání*. 1. vyd. Olomouc : Votobia, 2007. Obecné otázky využití IKT ve vzdělání. s. 153-156. ISBN 978-80-7220-3.
- (5) STOFFA, J., STOFFOVÁ, M. Porovnanie vyjadrenia malej miery, absencie a nadbytku v slovenskej a španielskej terminológii pomocou systémových prefixoidov a sufíxoidov. In *Didmattech 2007*. 1. vyd. Olomouc : Votobia, 2007. s. 806-812. ISBN 80-7220-296-0.
- (6) STOFFA, J. Systémové prvky v materiálovednej terminológii. In *Didmattech 2007*. 1. vyd. Olomouc : Votobia, 2007. s. 800-805. ISBN 80-7220-296-0.
- (7) LABAN, B. *Historie automobilů Ferrari*. 1. vyd. Praha : Slovart, 2003. 192 s. ISBN 80-7209-481-5.
- (8) BRAUN, P. *Ferrari*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 2004. 125 s. ISBN 80-7226-662-4.

Lektoroval: doc. PhDr. Milena Krobotová, CSc. (Univerzita Palackého v Olomouci)

Kontaktní adresa:

Jan Lavrinčík, DiS.,
Katedra technické a informační výchovy,
Pedagogická fakulta UP, Žižkovo nám. 5, 771 40
Olomouc, ČR, email meravigliosa.creatura@seznam.cz